

обов'язки учасників медіації, проект розкриває лише права та обов'язки медіатора та сторін медіації (статті 11, 12, 18 та 19) [3].

Важливим аспектом правового регулювання застосування медіації при вирішенні цивільно-правових спорів є окреслення меж такого регулювання. Медіація – складне міждисциплінарне явище. Як під терміном «альтернативне вирішення спорів» мається на увазі ціла низка способів, за допомогою яких відбувається позаюрисдикційне вирішення спору, так і термін «медіація» є загальним для цілої низки процедур, спрямованих на вирішенні спору та розв'язання конфлікту між сторонами.

Підсумовуючи, слід зауважити, що Україна останнім часом зробила великий крок у розвитку правового регулювання застосування медіації в сторону гармонізації свого законодавства із законодавством країн-членів ЄС у зазначеній сфері.

1. Офіційний вебпортал ВРУ. Текст проекту Закону «Про медіацію» 3504 від 19.05.2020 1708-IX друге читання. Підписаний ВРУ 16.11.2021. URL : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4>.

2. Притика Ю. Д. Зміст та класифікація принципів медіації. Бюл. М-ва юстиції України. 2010. № 10. С. 86-92.

3. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. Зауваження до проекту Закону України «Про медіацію» Головне юридичне управління Апарату Верховної Ради. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877.

Юрій КРАМАРЕНКО

доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ МЕТОДІВ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ ТА КОНФЛІКТІВ

Темпи та обсяги поширення інформації (обіг знань, думок та переконань) істотно впливають на взаємовідносини. З одного боку, сьогодні ми маємо унікальну можливість для різнобічного розвитку та вдосконалення, а з іншого, можемо втратити зв'язок із реальністю та вдаватись іноді до неадекватних висновків та переконань. Різні сприйняття оточуючого нас світу, розуміння поведінки (своїї та інших), явищ і процесів, а також реакція на них, часом призводять до відкритих протистоянь один з одним. Такі явища не є новими для історії людства, а отже і механізми, що мінімізують шкоду від них або дозволяють долати такі труднощі взаєморозуміння, вже були предметом неодноразового пошуку та дослідження.

Одним із альтернативних способів розв'язання спорів та конфліктів є медіація. Сьогодні в Україні питанням медіації приділяють досить багато уваги. Однією з основних тем застосування процедури медіації є вибір методів за допомогою яких можна буде досягти врегулювання спору чи конфлікту.

Обговорюючи таку тему, першим питанням постає розмежування таких понять як «спір» [1] та «конфлікт» [2]. Спільним для них є те, їх суть складає протиріччя та зіткнення між двома або більше сторонами, а різним є ступінь протистояння. Так, для конфлікту притаманною є «гострота» суперечки - наявність психологічного або фізичного насилля або тиску один на одного, намагання спричинити шкоду або ж негативне ставлення до свого опонента, негативне емоційне забарвлення тощо. Можна також стверджувати, що спір може перейти у конфлікт, і навпаки. Таке розмежування є доцільним через те, що залежно від того, із чим ми маємо справу, будуть відрізнятися способи розв'язання такої проблеми. Завданням особи, яка намагається допомогти врегулювати таку ситуацію, є недопущення переходу спору в конфлікт, а в разі конфлікту перевести його в категорію спору. Від такої особи це вимагає використання нейтральної лексики, слів, що не допускають розширеного тлумачення, уникання оціночних суджень, оперування фактами без надання їм позитивної чи негативної конотації.

Ще одним важливим фактом є те, що спір і конфлікт виникають найчастіше лише тоді, коли сторони мають однакову мету, досягнення якої можливе лише однією

стороною («гра з нульовою сумою»), або коли результативність однієї сторони суттєво зменшує цінність результату іншої. Отже, ключовими є причини та мета, а точніше те, як їх розуміють самі сторони. В основі причин можуть знаходитися особисте негативне ставлення, відсутність або обмеженість будь-чого, що має для сторони суттєве значення. Метою є досягнення конкретного результату, що є цінним для сторін, тобто задовольняє їх потреби (бажання) або збільшує їх можливості. Тобто, маємо ситуацію, у якій сторони позиціонують свого опонента як суттєву перешкоду на шляху до досягнення бажаного майбутнього або вчинення певних дій. Також слід зазначити, що для побутових конфліктів така перешкода найчастіше є уявною, оскільки зазвичай мова йде про різницю переконань та способи їх нав'язування один одному. Для правових спорів чи спорів у сфері підприємницької діяльності або управління мова йде про реальні дії та наслідки. У таких спорах необхідним є максимально можливе встановлення дійсних умов та обставин, а також прогнозування вірогідних наслідків.

Теоретично, можна цілком припустити, що будь-який спір чи конфлікт можна врегулювати, питанням є методи, час та ресурси (також учасники ситуації), що необхідно задіяти. Так, наприклад, конфлікти, що мають в основі триваючу та/або глибоку особисту неприязнь або бажання фізичного знищення опонента, вирішити досить складно. Такі випадки потребують не тільки значного часу для зменшення емоційного напруження, а й пошуку або створення з'єднуючих пріоритетів, цілей, фактів та обставин. На щастя, не всі конфлікти мають такі ознаки, а отже, більшість суперечок, що виникають у повсякденному житті, можливо врегулювати. Для цього або самі сторони спільними зусиллями здійснюють пошук їх вирішення, або залучають іншу особу, або ж звертаються до особи, наділеною правом приймати рішення, що мають обов'язкову для сторін силу.

Через те, що протягом навіть одного дня ми сприймаємо інформацію, яка зазвичай відмінна від тієї, що сприймають інші, а також те, що всі ми маємо різні психофізіологічні особливості та соціальні умови, що формують наш світогляд та особливості сприйняття, можна цілком припустити, що рівень порозуміння може зменшуватись, а суперечок зростати. Дієвим інструментом для подолання непорозуміння та визначення конкретних дій є метод проведення дискусії, що дозволяє не тільки зрозуміти переконання один одного, а й здійснити пошук нових фактів та обставин. Цей метод суттєво відрізняється від діалогу, під час якого здійснюється обмін думками чи переконаннями та дебатів, де переконується третя (наділена правом розсудити сторона) в правильності та обґрунтованості аргументів однієї зі сторін.

Ще з часів Сократа («Менон») зазначали, що для того, щоб співрозмовники «міркували по-дружньому», відповідати один одному «необхідно м'якше та у значній відповідності до мистецтва вести розмірковування», яке полягає «не тільки в тому, що відповідати правду», а й «виходити з того, що відомо тому, хто запитує за його власним переконанням» [3, с. 384]. Саме з дотриманням цих вимог побудовано метод дискусії, запропонований Р. Акоффом, який розробив його спираючись на праці А. Рапопорта [4, с. 48-51]. Цей метод полягає у шести наступних стадіях.

1. Кожен учасник вислуховує точку зору свого опонента аж поки не зрозуміє та не сформулює його позицію в прийнятній формі. Після цього кожен у такій самій формі намагається обґрунтувати позицію іншої сторони. Якщо формулювання виявляється неприйнятним для іншої сторони, то дискусія триває до досягнення згоди (правильного розуміння).

2. Кожна сторона має сформулювати фактичні та моральні обставини, за яких, на її думку, буде правильна позиція іншої сторони (умови усунення конфлікту).

3. Кожен учасник формулює своє уявлення про те, яким чином може бути встановлено дійсний стан, тобто які методи будуть використані для вивчення поточного стану та обставин.

4. Сторони визначають дійсний стан.

5. Сторони складають «матрицю втрат», у якій різні обговорювані позиції утворюють рядки, а обґрунтування, що підлягають узгодженню утворюють стовпці.

6. Кожна зі сторін вирішує, яка з помилок є більш суттєвою (важливою).

Оскільки в основі спору знаходяться не тільки певні причини, а й мета, досягнення якої є цінною для сторін, то можливо застосовувати такий метод із постановкою акцентів пошуку альтернативних способів досягнення бажаного або досягнення іншої мети, що задовольнить очікування опонентів. Для цього можна

ставити питання про альтернативні способи досягнення бажаного під час третього - шостого етапів.

Підсумовуючи, можна зазначити, що спір, в основі якого знаходиться різне бачення сторонами того ж самого питання – цілком природне явище у взаєминах. Virшення, зазвичай, потребують лише ті спори, де сторони вбачають у своєму опонентіві перешкоду для досягнення певних цілей. Процес розв'язання таких ситуацій залежить від бажання та вміння їх розв'язувати. Наявність додаткових інститутів, наприклад таких як медіація, має допомогти у вирішенні таких складних ситуацій.

Звісно, побудова теоретичних моделей, що дозволяють розв'язувати суперечки, відрізняється від реальних умов, у яких вони відбуваються. Досить складно врахувати всі фактори впливу, починаючи від неусвідомлених бажань та прагнень або ж мінливості поведінки людей, закінчуючи впливом інших суб'єктів, що намагаються бути осторонь та уникати викриття як сторони, зацікавленої у конфлікті. Особливу складність викликають ті ситуації, де створення конфлікту і є мета, завдяки якій штучно створюють можливість впливу чи підстави для звільнення від зобов'язань.

Конфлікт чи спір, як і будь-яка проблема, вирішуються шляхом розумінням їх суті та дією, що змінює стан речей. Отже, ретельно обміркована, спланована та зрозуміла учасникам процедура, що дозволяє поступово рухатись від встановлення всіх умов та обставин до вчинення конкретних узгоджених сторонами дій, є запорукою досягнення бажаного результату.

1. Словник української мови: в 11 томах. Том 9, 1978. Стор. 530. URL: <http://sum.in.ua/s/spir>

2. Словник української мови: в 11 томах. Том 4, 1973. Стор. 274. URL: <http://sum.in.ua/s/konflikt>

3. Платон. Сочинения в четырех томах. Т. 1 / Под общ. ред. А.Ф. Лосева и В.Ф. Асмуса; Пер. с древнегреч. СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та; «Изд-во Олега Абышко», 2006. 632 с.

4. Акофф, Р. Искусство решения проблем / Р. Акофф: пер. с англ. М.: Мир, 1982. 224 с.

Олександр КРИСА

курсант Навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

д.ю.н., проф. **Р.В. Миронюк**
професор кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Актуальність даної теми полягає у дослідженні роботи поліцейських – медіаторів, а також необхідності розроблення нормативно-правового регулювання медіації у діяльності підрозділів превенції Національної поліції, а також набуття знань та практичного досвіду працівниками підрозділів превенції Національної поліції. Це обумовлено перевагами медіації над іншими юридичними методами вирішення конфліктів, а саме: – економія часу; – конфіденційність; – добровільність; – незалежність, нейтральність та неупередженість медіатора.

Згідно з проектом №3504 від 19.05.2020 Закону «Про медіацію», медіація – це добровільна, позасудова, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [1]. Основним завданням медіації є проведення процесу позасудового примирення, що відбувається за взаємною згодою сторін, із урахуванням принципів добровільності, конфіденційності, незалежності та нейтральності медіатора, неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін. Процес примирення